

selim srcem naj se ustavlja sovražnim močem. Se vé, da tako delovanje tirja, da človek tako rekoč, sam na se pozabi, da le z vsemi močmi in gorečo ljubeznijo dela za mlada serca, ki so njemu izročena; pa velik je tudi blagoslov, ki pride za toliko zvestobo, in čut in zavest, da smo naj svetejši delo človeštva pospeševali in sejali seme, katero nam obeta žetev v naj poznejših časih, ta zavest je vredna visoke cene.

Jan. Košmelj, vodja.

Lepopisje v ljudski šoli.

Pri vsakem nauku je treba skrbeti, da ga povzdignemo do popolnosti. Ker je pa popolnost idealna in se skoraj po slabi človeški moči doseči ne more, se ji le približujemo, ako prizadevanje po nji krepko narašča. Geslo vsakemu mojih tovaršev je ali naj bode: Čim bolj nam je popolnost oddaljena, tim bolj se prizadevamo, da dosežemo svoj namen. Da veliko stopinj storili še nismo na težavni stezi k popolnosti, vsak šolnik lahko spozná. Torej čversto na noge, združimo se, priobčimo svoja mnenja, spulimo plevel iz rodovitnega polja, in žetev se mora bogato obnesti. Iz pridelanega zaklada naj si jemlje vsak čistega, žlahtnega zerna, in ta mu bode naj bolji navod, da doseže svoj blagi namen, ter napreduje v popolnosti.

Akoravno gradivo lepopisnega nauka obsega le malo in véliko abecedo, je ta nauk v oziru na njegovo estetično in praktično stran tako obširen, da se na tem prostorčku ne more vsestransko pretresovati.

Ta nauk razdeljujem v dva poglavitna dela: 1. v učne pripomočke za lepopisne vaje; 2. kako mladino podučevati v tem nauku?

Učna pripomočka sta učeniku črna platnena; še bolje kavčukova, elastična, a dobro napeta tabla, na katero se dá na obeh straneh pisati, in kreda. Za prva dva razreda se tabla prepreže s tankimi črtami, med ktere se čerke tako postavljajo, kakor jih morajo šolarčki potem v svojih enako načrtanih zvezkih posnemati. Čerte na tabli se narejajo s pokredanim debelim motovzom za vsako novo pismeno vajo.

Take debele čerte zeló kazé lepoto učiteljevega spisa; s tanko nitjo narejene so ravno tako učencem vidne, kakor svojemu namenu zadostljive. Bolje je, da so te čerte z rudečo oljnato barvo narejene, ter da vedno na tabli ostanejo; razume se, da morajo tanke biti ko nit. Za tretji in četerti razred naj učenik, ako mu je moč, na tablo brez čert, ali k večemu na eno samo čerto svoje predpise izdeluje; le tako pisanje se bode učencem umetno zdelo, pa tudi posnemanje našlo. Ljudska šola pripravlja mladino za vsakdanje praktično življenje; tù pa se poslužujemo nenačrtanega papirja,

torej naj otroci začnejo na goli pápir pisati, ko so v enakoličnosti dobro napredovali.

Drugi pripomoček učiteljev je kreda. Mnogo jih je, da imajo però popolnoma v svoji oblasti, a ne toliko, ki bi znali ravno tako gospodariti s kredo. Po tabli kredo tako voditi, da so čerte vse enako tanke in debele, je skoro umetnost, ker se dobra, mehka kreda, koja se redko dobí, hitro drobí; čerte se kmalu v drugi širokosti pokažejo, kar bi ne smelo biti. Treba je tedaj kredo suhati, da potegljeji vkljub spremenljivosti krede vendar enaki postajajo. Pri vsaki besedi kredo obrezavati ne gre, za širokost krepkih potegljejev jo pripraviti je dobro, a mehka kreda se hitro zlomi. Temu bi se pomagalo, ako bi kredo po fabrikah v širokovotle bilke vlivali. Kreda za lepopisne predlage naj bo skoz in skoz prosta pešenih zern; le s tako se more spisati krasni spis s tisto intenzivno svetlobo, koja ga oživlja.

Učenci imajo pa učne pripomočke: peresa in pisne zvezke.

O peresih, se vé da jeklenih, kterih imamo vsake verste na zbiranje, se ne moremo kaj potožiti. Da se jeklenim peresom podtika vzrok slabega pisanja, težka roka, negibčnost itd., se mi čudno dozdeva, ker to nikakor res biti ne more. Jeklo štejemo res med težke kovine, a zaradi tega jekleno pero s tankim gibčekom vred ni veliko težji od gosjega, in nikakor ne stori težke roke. Tu veljá le majhna poskušnja, in prepričani bomo, da ni tako. Če po načinu gosp. Levca, slavnega našega krasopisca, pišemo par besedic z raztegnjenimi tremi persti pero deržaje naj pred s silo, se bode roka kar ustavljala ter kmalu oterpnela, potem pa poskusimo še z lahko, skoro medlo roko verstico pisati, in spoznati moramo, kaj je vzrok težke roke! Roka tudi težka, negibčna postane, če je mesto na enem samem kraji pa poleg vse lahti podperta, ter se na dolgo ob podlago dergne.

Kakošni so pa pisni zvezki?

Naj mi bode dovoljeno o njih naj ostrejšo sodbo izreči! Slabejši, kakor jih imamo, ne morejo biti. Kupimo si po dva krajcarja nekaj takih zvezkov z ošabnim napisom: „*Schönschreib-Buch*“, ter jih pogledjmo z ojstrim očesom od prve do zadnje strani. Na prvej strani občuduješ, častiti bralec, krasno izdelani lesorez „*Salzburgisches Ross*“! To ti je slika, ki mora mahoma požaltniti estetični okus mladega podobarja, prepolniti serce njegovo s čisto moraličnim čutjem!! Na drugem zavitku dobiš jasno predočbo kake stvari iz prirodoписа, da koj uganeš ter spoznaš, kaj da predstavlja slika, posebno če moreš brati podčerkana imena! Po takih podobah naj si mladina občutkov za lepo nabira?! Res je, da malo veljá tak „*Schönschreib-Buch*“, ki obsega eno celo polo papirja! Koliko pa stane eden izmed dvanajsternih zvezkov Schillerjevih del, ki jih je izdal Winiker v Bernu? En zvezek v petnajstih polah iz lepega papirja, snažno natisnjen s klasičnim tekstom samo 29 krajc.! Ako se tiskarji zadovoljijo z majhnim dobičkom pri takem, gotovo težkem delu, zakaj bi ne pripravili ljudski šoli takih lepopisnih zvezkov, ki

bi šoli bolj koristili? Ali ni škodi pisni zvezek med trgovino, ktera zanesljivo svojega kupca najde in katerih se neizrekljivo veliko prodá? Ali niso po vsem svetu šole, v katerih se otroci pisati učé? Za izdajo klasičnih del se naročnikov na deset, in tudi več tisuč oglaší. Ali jih mar ni stokrat in stokrat več, ki bi lepše in koristnejše zvezke raji plačevali za pol krajc. dražji? Čuditi se mora vsak, da dandanes iz glavnega ces. mesta gori omenjene „*Schönschreibbücher*“ za ljudsko šolo dobivamo. Hvalevredno je sicer početje, da po zavitkih lepopsisnih zvezkov tiskajo take podobice, po katerih bi si nevedna mladež marsikako predočbo neznanih stvari pridobivala; toda ta namen se pa doseže le takrat, kedar so slike izverstne, ali da nam vsaj v prostih obrisih reč pokažejo. Koliko bi nam bil zlajšán kazavni poduk! Če je že treba slike na zavitku, zakaj niso take, kakor vemo, da bi se nabrane predočbe po njih razjasnovale? Kolikor imajo tiskarji stroškov za „ein türkisches Kaffehaus, ein arabischer Richtplatz“, „Szene aus dem Volksleben in Neapel, Amerikanische zum Wassertod Verurtheilte, ein Raubanfall, die Reunion der Thiere, za „*ganzes Thierreich der Welt*“, 548 aller Art Thiere, 146 Vögel, gedruckt“, ravno toliko bi jih imeli za proste obrise (konture). *)

Tudi papir v zvezkih je graje vreden; skoro vsak premaka, in od tod pride, da otroci na drugo stran neradi ter vselej gerji pišejo, kot na prvo. Za prvi razred naj bode papir tolikanj terdnejši, kolikor bolj otroci pritiskajo in nevkretno pišejo. Zadnjič so še tudi slabe rudeče ali višnjeve čerte, med ktere otroci čerke postavljajo, zaradi njih debelosti in za vse razrede v enaki razmeri nastavljene širokosti.

Kakošni naj bodo torej lepopsisni zvezki?

1. Papir naj bo gladek, ali vsaj takošen, da se novo però ne bode zaderalo. Papir tudi ne sme premakati, da se dá na obeh straneh nanj pisati in da se pisanje obeh strani na eni strani ne združuje.

2. Vsak zvezek naj obsega dve celi poli t. j. 16 strani, ktere učenec v desetih vajah napolni.

3. Te dve beli poli ste zaviti v platnici iz barvanega papirja. Za en razred in eno versto naj bode zavitek jednobarvan.

4. Na licu zavitkovem naj stoji mesto slike in *Schönschreibbuch: Vaje v lepopsisu ali lepopsne vaje, načerkal I . . . I . . . razred, pričel dne . . . končal dne . . . 186 . . .* Ta napis naj bi bil z velikimi in malimi čerkami natisnjen. Okoli tega napisa naj bi bil lep robec, kateri bi služil za predlogo v risanju.

5. Zadnja stran zavitka naj kaže prosto, a umetno po pravilih resnične razmere izpeljane podobice za pojasnenje slovenskih in nemških beril, iz prirodopisja, posebno žival in rastlin, iz naravoslovja, nekatere mašine, fizikalčne aparate i. t. d. za četerti razred vsakoverstne predlage za vaje v risanju.

*) Tiskarji menda to reči prav dober kup pokupijo ali poberó iz ilustr. časnikov, knjig i. t. d. Vredn.

6. Vsa skerb naj bi se obračala na sestavo liniature. Verste naj bi bile blede barve in prav tanke, da bi se 3 — 4 pedi daleč vidile.

7. Zvezki naj bi bili po redovnih številkah razversteni. Pervi številčni zvezek I. za prvi razred naj bi imel redke verste po dve čerti za toliko časa, dokler se ne prične dolgih čerk pisati. Ostali čas leta naj jim služi zvezek, šte. II., s štirimi verstami, v bolj široki razmeri, po kateri se napake bolj vidne pokažejo.

8. Zvezke, šte. II., rabijo tudi učenci drugega razreda 1. pol leta. Drugo polletje dobé ožji načertane zvezke, šte. III.

9. Ako so dobro napredovali, se v tretjem razredu začno lepópisne vaje na zvezke, šte. IV z eno čerto; učenci, ki niso še zmožni, pišejo na šte. III.

10. Druzega pol leta pišejo v tretjem razredu na goli, ne-načertani papir s podkladkom (Faulenzer), šte. V.

11. Četrti razred naj bi pisal na večji zvezke, šte. VI. in ako bi bilo mogoče brez podloženih čert. Dober perst od papirjevega krajca bi bil iz ene same tanke čerte narejen okvir, na desnem in levem robu tega okvira bi bile pa zaznamovane čertice, od in do katerih bi se posamesne verste razprostirale. Brez njih bi nevajeni učenci zdaj više, zdaj niže zabredli. Pri takem pisanji se pazljivost tudi veliko povekša.

12. Da lega stanovitna postane, naj učenci podlagajo ležeče čerte (Lagelinien). V tretjem in četrtem razredu so te ležeče čerte že na podkladku narisane. Pri prvih vajah se ležeče čerte dobro obnašajo. Vsi potegljeji so enako vsaksebi, enako ležeči, in za vsak prvoten potegljeji je treba roko enakomerno pomikati; za ravnomernost pisanja ni boljšega sredstva.

S takimi zvezki bodo otroci veliko veselja imeli. Jih spoštovaje bodo skerbili, da jih čiste ohranijo, jih zavivajo ter snažne k očitnemu sprašavanju prinesejo.

Po takih zvezkih se bode skazalo, da navdaja slehernega jedna misel, da je, en učenik, ena šola, ena odgoja, en národ! V edinosti je moč! Hrepenimo po njej!

(Prih. konec.)

0 p e t j i.

Dve vprašanji pri letošnji godbini skušnji učiteljskih pripravnikov:

a) Kaj je namen petja sploh, in čemu se v petji podučuje v ljudski šoli?

b) Kako naj se v petji v ljudski šoli podučuje, da ta poduk svoj namen doseže?